

PRÒLEG

Hi ha realitats que ens fan de mirall. Que ens narren la nostra societat en allò més profund. Que ens parlen de la nostra essència, però a voltes són tan dures que les neguem i els donem l'esquena. El tràfic d'éssers humans és una d'aquestes realitats. I és que el silenci de la nostra societat patriarcal ha recaigut sobre una de les vulneracions més extremes dels drets humans, el tràfic d'éssers humans.

És sorprenent com aquest tel d'opacitat ha cobert i segueix cobrint el dolor, la solitud i l'existència de tantíssimes dones que pateixen aquests atemptats diaris contra les seves vides. I a diferència del que la gent creu, això també passa a casa nostra, a un pis del nostre bloc, al carrer del costat o al nostre municipi. A prop, molt a prop. Aquestes dones viuen entre nosaltres però les hem fet invisibles als nostres ulls. I quan fem això, quan ignorem les seves realitats, també les neguem a elles. Aniquilem la seva existència. Per al patriarcat són només un objecte a la seva disposició que les aboca a la deshumanització més acarnissada, anul·lant-les com a subjectes de dret. Per això urgeix lluitar per retornar les veus a aquestes dones, per dignificar-les.

I això tan indispensable és el que aconseguim la Maria amb aquest llibre, escoltar-les per ser un canal a través del qual les seves històries siguin conegudes, cridant alhora contra la injustícia i la violència on estan atrapades. Un llibre que ens permet entrar en un mapa de vides que conformen una

de les realitats més dures i complexes de la societat i alhora més ignorades. La Maria ens proposa un viatge tan real com cru, un encaix de peces que ens acostava el trencaclosques que existeix al voltant de les persones atrapades en el tràfic. Un viatge per compartir el seu dolor, però també les seves necessitats i il·lusions, i sobretot un viatge per fer-se ressò i ser altaveu de la seva resiliència exemplar.

ALBA ALFAGEME CASANOVA

Psicòloga experta en violència sexual
i professora de la Universitat de Girona

I. ORIOL

NO POTS AMAGAR EL FUM SI VAS ENCENDRE EL FOC

“JOY OSAYANDE, BORN IN BENI, Nigeria, December 1996.” Divuit anys acabats de fer, com totes les noves, penses. Encara no ho saps, però tornaràs a veure en somnis durant molts anys la seva mà negra, menuda i tremolosa, ensenyant-te el passaport el dia que la vas conèixer.

Fa gairebé catorze anys que estàs destinat a la comissaria de la Rambla i n'has vist molts com aquest: passaports estranyament nous malgrat el dur i llarg viatge que han fet amb la propietària. Un primer crit d'alerta, si és que hi ha algú amb interès a ser alertat.

Estàveu a punt d'acabar el torn quan l'has vist. Avui patrullaves amb el Ricard i ha estat un dia mogut: només començar heu detingut un *manguis*, el pocapena ha estirat la bossa a una turista i, mentre corria mirant enrere per assegurar-se que no el seguia ningú, ha picat de cap contra un fanal i ha quedat estabornit a terra. Us ho ha posat ben fàcil; poc després una avaria dels semàfors del passeig ha produït un col·lapse de cotxes i autobusos, i us han calgut gairebé tres hores per desllorigar-lo. Per acabar d'adobar-ho, us heu trobat al mig d'una batalla territorial entre Cristòfol Colom i la Dama del paraigüa. Ella no ha dubtat a encastar el delicat estri farcit de puntes contra el cap de l'il·lustre descobridor per fer-lo fora de l'espai que considerava que li pertanyia i que ell li havia robat, com

acusava ella, o conquerit, com defensava ell a crits. El xou de vosaltres dos separant unes estàtues humanes refulgents que s'esbatussaven ha resultat tan grotesc que els passejants, turistes gairebé tots, us han encerclat entre aplaudiments mentre no paraven de fotografiar-vos. Quan s'han calmat, amb les disfresses rebregades i el maquillatge escorregut, han marxat insultant-se mentre s'allunyaven, i tu i el Ricard heu tornat a la comissària per canviar-vos els uniformes, que llüien plens de llànties daurades. Allà heu hagut de suportar estoicament la riota dels companys quan els heu explicat el motiu de la fila que fèieu.

D'això feia ja dues hores i en faltava només mitja per acabar el torn. Esperaves que la nit s'escolaria tranquil·la. T'ho havies guanyat. Tenies ganes d'arribar a casa, el Buck havia passat tot el dia sol i t'esperaria neguitós per fer la passejada nocturna.

Caminàveu tranquils comentant el proper partit de futbol. T'entens bé amb el Ricard. És dels pocs companys que no fa bromes de mal gust quan us creueu amb les dones que s'estan per la Rambla o pels carrerons del Raval buscant clients, i l'hi agraeixes. Encara recordes amb disgust el dia que vas patrullar amb el Marcel. Havies arribat feia pocs mesos i el Marcel va voler marcar paquet.

—T'ensenyaré com has de tractar aquest grapat de negres perquè deixin de voler venir al nostre país.

Va aturar-se per demanar la documentació a tres noies que eren a prop de l'entrada del metro de Catalunya. Quan l'hi van donar, va estripar la targeta sanitària d'una d'elles i els va agafar els diners a totes.

—Són guanys d'una activitat il·lícita, un decomís —et va aclarir.

Abans de marxar també els va prendre els preservatius que portaven a la bossa. El Marcel va durar molt poc a la comissaria després d'aquella nit. Les noies ho van explicar a la treballadora social i aquesta a algú altre de més amunt,

i el Marcel va ser traslladat fulminantment. No l'has vist més, i encara que no t'has trobat amb cap altre col·lega que arribi a aquests extrems, les actituds i comentaris pretensament graciosos o obertament sexuals d'alguns companys sobre les dones que es prostitueixen a la Rambla et molesten profundament.

Tu calles. Has de passar molts anys al cos i no et pots permetre que pensin que ets massa sensible o, pitjor encara, que vas tenir alguna cosa a veure amb el trasllat del Marcel. El cos policial és un ésser amb vida pròpia i cadascun dels agents que el formen sou una peça interconnectada amb la resta. És una norma no escrita, la més important: no vagis mai contra un company, qualsevol dia podries ser tu. Així doncs, no discuteixes; et limites a no seguir-los la veta, passes de puntetes i canvis de tema quan alguna conversa se t'ennuega.

Sempre fas el torn de nit, quatre cada setmana. Coneixes gairebé totes les noies, i elles et coneixen a tu. Per això, avui, quan enfilàveu la Rambla de baixada per fer la darrera ronda, t'has adonat que la noia palplantada al costat del mural de Miró era nova. Us heu aturat uns metres més amunt per observar-la: dos *guiris* borratxos li han passat pel costat cridant-li obscenitats, però ella s'ha girat com si no se n'hagués adonat, els homes han perdut l'interès i s'han allunyat caminant insegurs, com si ho fessin sobre un matalàs d'aigua. La noia mirava un home que pujava pel mig del passeig i, ara sí, ella ha començat a acostar-se-li lentament, vacil·lant sobre unes sabates amb un taló massa alt. Aprofitant-se de la seva lentitud, dues noies més s'han arrambat al possible client, i després d'una breu negociació se l'han emportat a un carreró. Ella s'ha quedat al mig del passeig, desconcertada per la maniobra, i tu has aprofitat el moment per atansar-t'hi i demanar-li la documentació.

—Tens divuit anys? N'estàs segura? —li preguntes arrufant les celles quan llegeixes el passaport que t'allarga.

La noia et mira des de l'altura de les sandàlies amb plataforma que l'enlairen del seu escàs metre i mig.

—I don't understand. Can you speak to me in English?

L'observes. Dos ulls negres desafiants t'aguanten la mirada, una munió de trenes petites, negres i brillants, li emmarquen el rostre infantil i fan giragonses esquena avall. La samarreta vermella, curta i cenyida, mostra un ventre pla i l'inici d'uns pits petits. La noia, nerviosa en notar que la mires, se la va estirant cap avall.

—What do you want? Give me my passport back.

Sense deixar-lo anar, sospires.

—Eighteen years? Are you sure?

—Yes —contesta ràpida, potser massa.

—Okay, Joy. You can leave. I'm always here. If you have any problem you can tell me —li dius mentre li retornes el document.

—Thanks —et respon entaforant-lo a la petita bossa platejada que porta creuada—. Now, I come back home. Bye.

La segueixes amb la mirada mentre marxa en direcció al metro. Una gavina, que vola arran, li frega els cabells i ella xiscla espantada movent els braços per sobre el cap mentre accelera el pas. Una altra noia nova, una més en aquest degoteig interminable.

Veus que l'ocell se t'acosta planant i quan et sembla que topareu s'enlaira i gira en ple vol per aturar-se sobre el sostre blau de la caseta de loteria. Des d'allà et clava la mirada esbiaixada i t'apunta amb el bec. Segur que, amb la llum i el moviment d'aquestes hores al passeig, ha confós el dia amb el vespre, però que voli fora d'hores i que tingui aquest interès per tu et fa basarda. Et sents ridícul, però no li pots aguantar la mirada.

—Ep, bitches! Give me my phone back!

Et gires cap al carreró d'on ha sortit el crit i veus com surten rabents Rambla avall les dues noies que hi havien entrat feia una estona amb el turista. L'home a qui han

entabanat les persegueix furiós, oblida que porta els pantalons abaixats fins als turmells i cau. El Ricard comença a empaitar-les, però els brams del turista, estès tot llarg al terra, fan que giri cua per ajudar-lo a aixecar-se. Un grup somrient de curiosos s'aturen a contemplar l'espectacle.

Inicies la cursa darrere les noies, però et porten massa avantatge i desapareixen dues cantonades més avall. T'atures i tornes panteixant on és el Ricard. L'home, ja dret, es corda els pantalons i crida rabiós el que semblen insults en un idioma que no entens. Mireu de tranquil·litzar-lo i l'acompanyeu a la comissaria perquè posi la denúncia.

Ja és mala sort, ara us tocarà paperassa: un altre dia que sortiràs tard, i quan arribis a casa encara hauràs de treure el Buck, com cada nit des que ho vas deixar amb la Irene i et vas quedar el gos.

—Amb custòdia exclusiva —t'havia dit ella—. El vas voler tenir tu i jo no hi tinc cap interès en el quisso.

La passejada del vespre, que abans feia la Irene i que ara no tens altre remei que fer tu, és el més feixuc de la teva nova vida en solitari. En la resta de coses no hi penses, entafores el cap a la feina mentre van passant els dies. De fet, no hi ha gaire diferència amb la vida que portaves abans, la feina sempre ha estat el primer per a tu. És el que ella et va dir quan va marxar: t'importen més aquestes dones que jo, tenen el teu mòbil, et truquen a qualsevol hora i quan ho fan marxés encara que no estiguis de guàrdia, no tens vida fora de la feina. No hi ha espai per a mi.

La Irene no entenia que tu tens una missió: has de salvar-les, aconseguir que denunciïn per poder tancar els culpables a la garjola, i per aconseguir-ho han de refiar-se de tu, han de saber que sempre hi ets. Creus en el sistema, en les normes, i penses que només si les segueixes fil per randa podràs canviar les coses.

Les primeres setmanes després de la separació, el silenci i la foscor de l'apartament en obrir la porta quan arribaves a

la nit et feien basarda; però a poc a poc t'hi has acostumat i valores els avantatges: ningú controla quan entres o surts de casa i, per tant, t'estalvies males cares. Honestament creus que qui més ha perdut amb la separació ha estat el Buck: ha d'aguantar-se fins que arribis per sortir al carrer. A estones et plantejes marxar fora de Barcelona i llogar una casa amb jardinet on pugui córrer i no estar-se en aquest piset diminut al Poble Sec, però sempre te n'acabes desdient: des del teu pis pots anar caminant a la feina, i quan hi ha una urgència hi arribes en un moment.

Avui ha estat un dia com qualsevol altre, dels que no deixen empremta i que no hauries de recordar mai més. Poc t'imagines, mentre veus córrer el Buck per la plaça deserta i vas repassant el que et queda a la nevera per fer un sopar decent, que la petita mà tremolosa allargant-te el passaport que has vist avui i que has oblidat, se t'ha aferrat a algun lloc dels somnis i et desvetllarà moltes nits en què xop de suor a les fosques, desitjaràs poder tornar a aquest dia per fer que tot hagués estat diferent.

Però no podràs. No ets un déu.

Aquest llibre ha estat guardonat amb el XXX Premi de Narrativa Vila de l'Ametlla de Mar, 2022, convocat pel Col·lectiu CalaCultura i l'Ajuntament de l'Ametlla de Mar. Els membres del jurat van ser: Coia Valls, Sílvia Mayans, Cari Ariño, Benjamí Torné i Joan Callau (coordinador del premi).

© del text: Maria Gas de Cid, 2022

© del pròleg: Alba Alfageme Casanova, 2022

© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2023

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

www.pageseditors.cat

editorial@pageseditors.cat

Primera edició: març de 2023

ISBN: 978-84-1303-442-3

DL: L 39-2023

Impress a Arts Gràfiques Bobalà, S L

www.bobala.cat

◀ impress a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.